

สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ
States and Problems of Parental Support Children to Connect with Nature

Received: February 23, 2024

Revised: April; 20, 2024

Accepted: May 19, 2024

อังศิกา ศิริโอภาสกุล*, และ ปณัฐชนม์ จารุชัยนิวัฒน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Angsika Siriopaskul* and Panutsorn Jaruchainiwat
Chulalongkorn University

* Corresponding author, E-mail: aung_angsika@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน และด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ ตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมิตรจิตวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติของผู้ปกครองโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 3.75) รองลงมาคือ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 3.24) และด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน ($\bar{X}$ = 2.56) ตามลำดับ

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติภายในบ้าน เนื่องจากบริเวณบ้านไม่มีพื้นที่ปลูกต้นไม้ รองลงมาคือ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ เนื่องจากผู้ปกครองทำงานเลิกเย็นทำให้ไม่มีเวลา และด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติพบว่า ผู้ปกครองมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของเด็ก

คำสำคัญ: ผู้ปกครอง / เด็กวัยอนุบาล / ธรรมชาติ

Abstract

This survey research objective was to study states and problems of parental support children to connect with nature in three aspects: 1) giving opportunity to close with nature 2) organizing nature materials and space arrangement at home 3) supporting nature play. The sample is parents of children in kindergarten 3 at Mitrajitwittaya school under the office of the Private Education Commission 2022, 96 people. The research tools comprised a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, means, standard deviation, and content analysis. The research findings found that the state of parental support for children to connect with nature was at a moderate level of performance ($\bar{X}$ = 3.18). The highest scores were for supporting nature play ($\bar{X}$ = 3.75), giving opportunity to close with nature ($\bar{X}$ = 3.24), and organizing nature materials and space arrangement at home ($\bar{X}$ = 2.56), respectively.

The most problem that parents encountered was organizing nature materials and space arrangement at home. Due to a lack the areas for planting the trees. followed by giving opportunity to close with nature. Due to parents finish work at late night consequently, they have no time and supporting nature play. It was found that parents were worried about their children's safety.

Keywords: parent / children / nature

บทนำ

ธรรมชาติมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย การที่เด็กได้อยู่และเล่นกับธรรมชาติช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีสมาธิและความจำเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยบรรเทาอาการสมาธิสั้นและช่วยให้เด็กควบคุมตนเองได้มากขึ้น เด็กที่เล่นตามธรรมชาติมีแนวโน้มตื่นตัวได้ใช้ประสาทสัมผัสอย่างเต็มที่ส่งผลให้เรียนรู้ได้ดี (Wallin, 2017; แมคเกอร์ค, 2563) การที่เด็กได้เล่นในพื้นที่ธรรมชาติและใช้วัสดุธรรมชาติประกอบการเล่นช่วยกระตุ้นจินตนาการอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของเด็ก ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผลงานวิจัยของประเทศเดนมาร์กที่ศึกษาเด็กที่ได้เรียนรู้กับธรรมชาติ พบว่า การสัมผัสธรรมชาติช่วยให้เด็กได้เปิดโลกกว้างผ่านการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 ช่วยลดอาการโรคสมาธิสั้น ทำให้ความสามารถทางการรู้คิดของเด็กดีขึ้นรวมทั้งสามารถต้านทานต่อความเครียดเชิงลบและโรคซึมเศร้าได้ (ลูฟว์, 2563; ยามาโมโตะ, 2564) นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญเรื่องของธรรมชาติกับเด็กอายุ 3-6 ปี โดยระบุไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเด็กอายุ 3-6 ปี โดยกำหนดให้เด็กมีสภาพที่พึงประสงค์ในการสามารถดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง (หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังให้เด็กได้เชื่อมต่อและเห็นคุณค่าของธรรมชาติ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว จากสถานการณ์การปิดของสถานศึกษาอันเนื่องมาจากแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เด็กขาดประสบการณ์ในการเล่นหรือขาดโอกาสออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับหน้าจอทำให้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและคุณภาพการเล่นของเด็ก (Kourti et al., 2021) ข้อมูลในช่วงปี 2558-2559 ขององค์กรยูนิเซฟ ยังพบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มากถึงร้อยละ 67% ขณะที่เด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์คิดเป็นร้อยละ 24.2% (ไทยโพสต์, 2564) นอกจากนี้ผลวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและได้เล่นอย่างมีความหมาย ช่วยกระตุ้นให้เซลล์สมองมีการเชื่อมต่อกันได้ดีและเกิดการพัฒนา (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2563)

สภาพสังคมเมืองในปัจจุบันทำให้เด็กห่างไกลจากธรรมชาติมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างแออัดและเริ่มมีอัตราสวนของต้นไม้ลดน้อยลงเรื่อย ๆ ปัจจุบันดังกล่าวส่งผลให้เด็กใช้เวลาเล่นนอกบ้านหรือในสนามเด็กเล่นได้น้อยลง จากการศึกษางานวิจัยในประเทศยังแสดงให้เห็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กห่างไกลจากธรรมชาติหลายประการ ได้แก่ การที่ผู้ปกครองมีชีวิตที่เร่งรีบ ไม่มีเวลาให้เด็ก เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน รวมถึงการที่ผู้ปกครองมีความคิดว่าควรงดการพาเด็กไปทำกิจกรรมกลางแจ้ง เนื่องจากมีความกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 (ยามาโมโตะ, 2564; อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2564; แพร นากซึน, 2564; กฤษชญา ศุภปัญญาโชติ, 2564) สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้เด็กเผชิญกับ “ภาวะการขาดธรรมชาติ” หรือ Nature Deficit Disorder (NDD) เป็นภาวะที่เด็กสูญเสียการเชื่อมต่อกับโลกธรรมชาติ ขาดการสัมผัสสิ่งแวดล้อม มีเวลาในการสัมผัสธรรมชาติน้อยและไม่ได้เชื่อมโยงชีวิตกับธรรมชาติ ซึ่งการที่เด็กแยกออกจากธรรมชาติทำให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสน้อยลง ส่งผลต่อสุขภาพขาดความสุข ความมีชีวิตชีวา ทำให้เด็กมีปัญหาด้านสมาธิ เกิดปัญหาเจ็บป่วยทางกายและอารมณ์สูงขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกับธรรมชาติลดน้อยลง และอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (Lanza et al., 2023; ลุฟว์, 2563; สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2564; สาวิตรี ทยานศิลป์, 2564)

ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและรู้จักเด็กมากที่สุด Finch (2016) นำเสนอแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมให้เด็กเชื่อมโยงกับธรรมชาติโดยการดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเล่นนอกบ้านเป็นประจำ จัดสนามหญ้าสวนในบ้านเด็กได้มีพื้นที่ในการเล่น ทำให้การเล่นในธรรมชาติเป็นกิจกรรมของครอบครัว มีการเตรียมอุปกรณ์ที่พร้อมสำหรับการเล่น รวมทั้งผู้ปกครองต้องใส่ใจดูแลการเล่นของเด็กให้ปลอดภัยจากสัตว์และสภาพอากาศ นอกจากนี้ Mcdermott (2015) กล่าวถึง วิธีในการที่ผู้ปกครองสามารถเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติได้ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กเมื่ออยู่กับธรรมชาติ ทำกิจกรรมในธรรมชาติร่วมกับเด็ก ให้เด็กได้เล่นแบบอิสระโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เมื่ออยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยทำสวนที่บ้าน และปรับเปลี่ยนความคิดว่าการไปธรรมชาติเป็นเรื่องที่ยาก และ Chiarella (2020) นำเสนอเทคนิคสำหรับผู้ปกครองในการพาเด็กเชื่อมต่อกับธรรมชาติ โดยการพาเด็กออกไปทำกิจกรรมหรือพาไปเที่ยวธรรมชาติ สร้างกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ จัดเวลาในการเล่านิทานหรือร้องเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติให้เด็กฟัง ขวนเด็กสังเกต ฟังเสียงธรรมชาติรอบตัว เรียนรู้คุณค่าของต้นไม้ และใช้เทคโนโลยีในการช่วยให้เด็กเรียนรู้ธรรมชาติมากขึ้นเมื่อไม่สามารถพาไปดูของจริงได้

โรงเรียนมิตรจิตวิทยา เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 3 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ที่บริเวณใจกลางเมืองกรุงเทพฯที่รายล้อมไปด้วยสภาพแวดล้อมที่มีตึก ห้างสรรพสินค้าและมีสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นใหม่ทุกวัน ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2561-2565 ยุทธศาสตร์ที่ 4.2 โรงเรียนมีการรักษาความร่มรื่นของภูมิทัศน์ไว้อย่างมีคุณภาพ สร้างความสุขแก่เด็กนักเรียนด้วยการมีสนาม และต้นไม้ สร้างพื้นที่สีเขียว สนับสนุนให้เด็กได้เล่นในพื้นที่สีเขียว มีการปรับปรุงภูมิทัศน์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีสถานที่ทางธรรมชาติที่เหมาะสมกับเด็ก โรงเรียนให้ความสำคัญกับธรรมชาติโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยโรงเรียนได้มีการกำหนดหน่วย การเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ให้เด็กสำรวจ สังเกต สัมผัสธรรมชาติ รวมทั้งนำวัสดุจากธรรมชาติมาสร้างสรรค์ ผลงาน นอกจากนี้โรงเรียนส่งเสริมให้เด็กได้เล่นในพื้นที่กลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน จากการสังเกตพฤติกรรม ของเด็กในระหว่างวันและการทำกิจกรรมพบว่า เด็กไม่คุ้นเคยกับธรรมชาติ มีความกังวลกับการเล่นกับ ธรรมชาติและการทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ เช่น เด็กไม่ชอบทำกิจกรรมกลางแจ้ง กลัวเลอะเมื่อต้องสัมผัส หรือป้อนดิน ชอบเล่นของเล่นสำเร็จรูปมากกว่าเล่นกับธรรมชาติ เป็นต้น

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติในประเทศไทย พบว่ามีงานวิจัยใน ประเด็นดังกล่าวจำนวนไม่มากนัก ได้แก่ งานวิจัยของ ชูติกาญจน์ มานะญาณกิจ และคณะ (2558) ที่ศึกษา พฤติกรรมการจัดการเล่นในธรรมชาติให้กับลูกวัยอนุบาลของพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยของ ณีรัฐชุตตา ปัทมน์วรภิญญา (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ธรรมชาติเป็นฐาน และงานวิจัยของ แพร นากชื่น (2564) ที่ศึกษาบทบาท ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการจัดการเล่นในธรรมชาติ การจัดการเรียนรู้ธรรมชาติเป็นฐานใน ห้องเรียน และบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นในภาพกว้างให้แก่เด็ก แต่ยังไม่มีการวิจัยที่ศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติโดยตรง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหา ของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติใน 3 ด้าน ได้แก่ ซึ่งผลวิจัยที่ได้จะนำไปใช้เป็น แนวทางสำหรับโรงเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเด็กให้เชื่อมโยงกับธรรมชาติ อันนำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่บ้านและโรงเรียนซึ่งจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเต็มศักยภาพ และปลูกฝังการมี จิตสำนึกที่ดีในการรักธรรมชาติต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน และด้านการ สนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ จากเอกสาร บทความทั้งในประเทศและต่างประเทศ และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้างต้นมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุน การเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	1. ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ	1.1 การกำหนดกิจกรรมในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
		1.2 การให้เด็กสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ
		1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนให้เด็กรู้จักธรรมชาติ
	2. ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน	2.1 ปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่น
		2.2 ปรับเปลี่ยนสนามหญ้าหรือสวนในบ้านให้เป็นพื้นที่ของเด็ก
		2.3 จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเล่นในธรรมชาติ
	3. ด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ	3.1 การเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าธรรมชาติ
		3.2 เปิดโอกาสให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างอิสระ
		3.3 ดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัย

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมิตรจิตวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 120 คน

2.2 ตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนมิตรจิตวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 92 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan (1970 อ้างถึงในวรณี แกมเกต, 2551) โดยกำหนดให้มีค่าความเชื่อมั่นในการทดสอบเท่ากับ .95 มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 กำหนดจำนวนตัวอย่างแบบกำหนดโควตาให้มีจำนวนผู้ปกครองห้องเรียนละเท่า ๆ กัน ได้ผู้ปกครอง 4 ห้อง ห้องละ 23 คน รวมทั้งสิ้น 92 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากชื่อเด็กแต่ละห้องเรียน โดยอ้างอิงเด็ก 1 คนต่อผู้ปกครอง 1 คน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ประชากรและกตัวอย่างจำแนกตามห้องเรียน

ห้องเรียน	ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)
อนุบาล 3/1	30	23
อนุบาล 3/2	30	23
อนุบาล 3/3	30	23
อนุบาล 3/4	30	23
รวม	120	92

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติเพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดโครงสร้างเนื้อหา คำนวณน้ำหนักและจำนวนข้อคำถามในแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง คำถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Checklist) เกี่ยวกับ เพศ อายุ ความสัมพันธ์กับเด็ก สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษาสูงสุด อาชีพ ลักษณะครอบครัว จำนวนบุตร จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ จำนวน 12 ข้อ ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน จำนวน 12 ข้อ และด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ จำนวน 12 ข้อ

กำหนดความหมายการปฏิบัติของแต่ละระดับ

5	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำ/ทุกครั้ง
4	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
2	หมายถึง	ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
1	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติเมื่อมีโอกาส

ตอนที่ 3 ปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ปกครองเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนการเชื่อมต่อเด็กกับธรรมชาติ จำนวน 6 ข้อ

3.3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และนำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ IOC (Index of item –

Objective Congruence) เป็นรายข้อโดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาต้องมีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.5 จึงถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่โครงสร้างและนิยามที่ต้องการวัด พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.0 แสดงให้เห็นว่ามีความตรงตามเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ย IOC คือ 0.94 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้กับผู้ปกครองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษาจำนวน 40 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรคำนวณสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.94 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสูงจากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นในการดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ผู้ปกครองนักเรียนผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตามระบบของโรงเรียนโดยมีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2566 ถึง 19 สิงหาคม 2566

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนได้ทั้งหมดจำนวน 92 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สภาพของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

เกณฑ์แปลผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย มีดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง การปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง การปฏิบัติในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง การปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่คำตอบตามประเด็นต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.4 ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับเด็กเป็นมารดา คิดเป็นร้อยละ 88 มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 64.1 อาชีพส่วนใหญ่ คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.6 ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว บุตรอาศัยอยู่กับพ่อแม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62 และส่วนใหญ่จำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6

2. สภาพของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติในภาพรวม

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) โดยด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.75$) มีการปฏิบัติในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.24$) และด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน ($\bar{X} = 2.56$) ตามลำดับ (ตารางที่ 3) สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติในภาพรวม

การสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	ระดับการปฏิบัติ (n=92)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ	3.24	0.83	ปานกลาง
2. ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน	2.56	0.98	ปานกลาง
3. ด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ	3.75	0.78	มาก
รวม	3.18	0.86	ปานกลาง

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติในรายด้าน สรุปได้ดังนี้

2.2.1 ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนให้เด็กรู้จักธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมา คือ การให้เด็กสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.30$) และการกำหนดกิจวัตรในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.04$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ (ตารางที่ 4) สรุปได้ดังนี้

- 1) การกำหนดกิจวัตรในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการกำหนดกิจวัตรในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ กำหนดเวลาทำกิจกรรมนอกบ้านร่วมกัน ($\bar{X} = 3.32$) รองลงมาคือ การจัดเวลาให้เด็กช่วยดูแลสวนในบ้าน ($\bar{X} = 2.76$)

2) การให้เด็กสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการให้เด็กสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ สำรวจสิ่งที่พบในธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.31$) รองลงมาคือ เรียนรู้เกี่ยวกับต้นไม้ ($\bar{X} = 3.28$)

3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนให้เด็กรู้จักธรรมชาติ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนให้เด็กรู้จักธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ เล่นิทานและร้องเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมาคือ การดูภาพหรือคลิปวิดีโอเกี่ยวกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.34$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ

การสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	ระดับการปฏิบัติ (n=92)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1.1. การกำหนดกิจวัตรในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ	3.04	0.83	ปานกลาง
1) กำหนดเวลาทำกิจกรรมนอกบ้านร่วมกัน	3.32	0.84	ปานกลาง
2) จัดเวลาให้เด็กช่วยดูแลสวนในบ้าน	2.76	1.08	ปานกลาง
1.2. การให้เด็กสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	3.30	0.97	ปานกลาง
1) เรียนรู้เกี่ยวกับต้นไม้	3.28	1.00	ปานกลาง
2) สำรวจสิ่งที่พบในธรรมชาติ	3.31	1.04	ปานกลาง
1.3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนให้เด็กรู้จักธรรมชาติ	3.38	0.96	ปานกลาง
1) ดูภาพหรือคลิปวิดีโอเกี่ยวกับธรรมชาติ	3.34	1.15	ปานกลาง
2) เล่นิทานและร้องเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ	3.41	0.93	ปานกลาง
รวม	3.24	0.83	ปานกลาง

2.2.2 ด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติสูงสุด คือ

การปรับเปลี่ยนสนามหญ้าหรือสวนในบ้านให้เป็นพื้นที่ของเด็ก ($\bar{X} = 2.73$) รองลงมา คือ การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเล่นในธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.71$) และองค์ประกอบที่ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 1 องค์ประกอบ คือ การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่น ($\bar{X} = 2.39$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อย (ตารางที่ 5) สรุปได้ดังนี้

1) การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่น

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.39$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ปลูกต้นไม้เลื้อย ไม้พุ่มให้เด็กใช้ในการเล่น ($\bar{X} = 2.46$) รองลงมา คือ ปลูกต้นไม้ใหญ่ให้เด็กได้เล่นปีนป่าย ($\bar{X} = 2.01$)

2) การปรับเปลี่ยนสนามหญ้าหรือสวนในบ้านให้เป็นพื้นที่ของเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนสนามหญ้าหรือสวนในบ้านให้เป็นพื้นที่ของเด็กอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ สร้างพื้นที่ให้เด็กได้สังเกตสิ่งมีชีวิต ($\bar{X} = 2.90$) รองลงมาคือ จัดพื้นที่เล่นในสวนอย่างเป็นสัดส่วน ($\bar{X} = 2.56$)

3) การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเล่นในธรรมชาติ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเล่นในธรรมชาติอยู่ในระดับระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 องค์ประกอบ และ อยู่ในระดับน้อย 1 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน การปฏิบัติสูงสุด คือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กเล่นน้ำ เล่นทราย ($\bar{X} = 3.01$) รองลงมาคือ จัดเตรียมอุปกรณ์ในการสำรวจแมลง ($\bar{X} = 2.40$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ด้านการจัดสื่อพื้นที่ธรรมชาติในบ้าน

การสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	ระดับการปฏิบัติ (N=92)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
2.1. การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่น	2.39	1.14	น้อย
1) ปลูกต้นไม้เลื้อย ไม้พุ่มให้เด็กใช้ในการเล่น	2.46	1.36	น้อย
2) ปลูกต้นไม้ใหญ่ให้เด็กได้เล่นปีนป่าย	2.01	1.09	น้อย
2.2. การปรับเปลี่ยนสนามหญ้าหรือสวนในบ้านให้เป็นพื้นที่ของเด็ก	2.73	1.13	ปานกลาง
1) จัดพื้นที่เล่นในสวนอย่างเป็นสัดส่วน	2.56	1.26	ปานกลาง
2) สร้างพื้นที่ให้เด็กได้สังเกตสิ่งมีชีวิต	2.90	1.33	ปานกลาง
2.3. ด้านการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเล่นในธรรมชาติ	2.71	1.06	ปานกลาง
1) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กเล่นน้ำ เล่นทราย	3.01	0.88	ปานกลาง
2) จัดเตรียมอุปกรณ์ในการสำรวจแมลง	2.40	1.23	น้อย
รวม	2.56	0.98	ปานกลาง

2.2.3 ด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติ พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนน การปฏิบัติในด้านการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติสูงสุด คือ การดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างอิสระ ($\bar{X} = 3.79$) และองค์ประกอบที่ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 องค์ประกอบ คือ การเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อย (ตารางที่ 6) สรุปได้ดังนี้

1) การเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าธรรมชาติ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 องค์ประกอบย่อยและระดับปานกลาง 1 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ มีความสุขเมื่อใช้เวลาอยู่กับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ แสดงวิธีการเล่นในธรรมชาติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 3.08$)

2) การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างอิสระ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการเปิดโอกาสให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างอิสระอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ให้เด็กเล่นกับธรรมชาติโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ ให้เด็กเล่นในธรรมชาติตามความต้องการ ($\bar{X} = 3.78$)

3) การดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัย

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในการดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) โดยผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ป้องกันอันตรายจากสัตว์ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.95$)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ
ด้านการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ

การสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	ระดับการปฏิบัติ (N=92)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
3.1. การเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าธรรมชาติ	3.44	0.94	ปานกลาง
1) แสดงวิธีการเล่นในธรรมชาติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง	3.08	1.11	ปานกลาง
2) มีความสุขเมื่อใช้เวลาอยู่กับธรรมชาติ	3.80	1.04	มาก
3.2. การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างอิสระ	3.79	0.95	มาก
1) ให้เด็กเล่นในธรรมชาติตามความต้องการ	3.78	1.03	มาก
2) ให้เด็กเล่นกับธรรมชาติโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์	3.80	1.03	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติด้านการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ

การสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ	ระดับการปฏิบัติ (N=92)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
3.3. การดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัย	4.02	0.78	มาก
1) ป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อม	3.95	0.88	มาก
2) ป้องกันอันตรายจากสัตว์	4.10	0.82	มาก
รวม	3.78	0.78	มาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. วิถีชีวิตในสังคมเมืองส่งผลให้เด็กห่างไกลจากธรรมชาติ

ผลงานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในด้านการกำหนดกิจวัตรในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติต่ำที่สุดในองค์ประกอบด้านการเปิดโอกาสให้เด็กใกล้ชิดธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.04$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลปัญหาของผู้ปกครองที่พบว่า ผู้ปกครองพบปัญหาในการกำหนดกิจวัตรประจำวันของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ มากถึง 40 คน โดยระบุเหตุผลว่า ทำงานเลิกเย็นทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก (22 คน) อีกทั้งเด็กใช้เวลาในการเดินทางระหว่างบ้านโรงเรียนนานในแต่ละวันจึงทำให้ไม่มีเวลาเล่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพร นากซึน (2564) ที่พบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับเด็กในการพาไปเล่น เนื่องจากต้องทำงาน ผลงานวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับเด็กอย่างเพียงพอเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต เศรษฐกิจ รวมทั้งค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ปกครองต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาให้ลูกจึงทำให้เด็กมีโอกาสน้อยลงเรื่อยๆ นอกจากนี้ปัญหาการจราจรติดขัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระจุกตัวของประชากรในเมือง ทำให้การเดินทางไปกลับโรงเรียนหรือที่ทำงานใช้ระยะเวลา (สมชาย เดชาภรณ์, 2564; สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2564) เมื่อกลับถึงบ้านจึงไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน จากปัญหาที่ครอบครัวไม่มีเวลาในการดูแลลูก ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้สื่อนำจอเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงลูก โดยปล่อยให้เด็กอยู่กับสื่อเทคโนโลยี เช่น ทีวี มือถือ แท็บเล็ต เพื่อให้ผู้ปกครองมีเวลาในการทำงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น (นิตยสารสาระวิทย์, 2566) สรุปได้ว่าการเข้ามาของโลกเสมือนจริงเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กห่างไกลจากธรรมชาติ (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2564)

2. สภาพที่อยู่อาศัยมีผลต่อการสร้างพื้นที่สำหรับการเล่นในธรรมชาติให้เด็ก

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในด้านการจัดสื่อและพื้นที่ธรรมชาติในบ้านต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.56$) โดยมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง องค์ประกอบที่ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับการเล่น ($\bar{X} = 2.39$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปัญหาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองพบปัญหาในด้านการจัดสื่อ

และพื้นที่สำหรับการเล่นมากเป็นอันดับหนึ่ง (60 คน) โดยระบุว่า บริเวณบ้านไม่มีพื้นที่ในการปลูกต้นไม้ (27 คน) และบริเวณบ้านมีพื้นที่จำกัด ไม่เหลือพื้นที่เพียงพอในการจัดสวน (24 คน) โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่อาศัยอยู่คอนโดไม่มีพื้นที่ทำสนามหญ้าหรือสวนให้เด็ก สะท้อนถึงสภาพการใช้ชีวิตของครอบครัวในปัจจุบันที่ส่วนใหญ่อาศัยในคอนโดมิเนียมซึ่งมีพื้นที่จำกัดจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกต้นไม้ สอดคล้องกับข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีการสำรวจทุก 10 ปี ล่าสุดในปี 2553 มีครัวเรือนที่อาศัยในคอนโดมิเนียม แพลต อพาร์ตเมนต์ร้อยละ 9.4 โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร มีมากถึงร้อยละ 32.3 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการจราจรที่ติดขัดในเมืองทำให้พ่อแม่จำเป็นต้องย้ายจากบ้านไปอาศัยอยู่ในเมืองเพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการเดินทางไปทำงานและพาลูกไปโรงเรียน อีกทั้งราคาที่ดินในกรุงเทพฯที่มีราคาที่สูงมาก คอนโดมิเนียม จึงเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกที่ดีในการอยู่อาศัยของคนในเมือง (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2564) จึงเป็นไปได้ยากสำหรับผู้ปกครองในการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่การเล่นในธรรมชาติให้แก่เด็ก

3. ผู้ปกครองให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยของการเล่นในธรรมชาติของเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุดในองค์ประกอบการดูแลการเล่นในธรรมชาติของเด็กให้ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.02$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยพบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบย่อย โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ป้องกันอันตรายจากสัตว์ ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัวจากสัตว์มีพิษที่อยู่ในธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ทายากันยุงให้เด็กก่อนให้เด็กเล่นในพื้นที่ธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.78$) สอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความกังวลใจว่าพื้นที่ธรรมชาติมียุง แมลงและงูจำนวนมาก ผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าพ่อแม่มีความกังวลอย่างมากเกี่ยวกับความปลอดภัยของเด็กเกี่ยวกับการเล่นในธรรมชาติ มองว่าพื้นที่ธรรมชาติมีอันตราย การให้ลูกเล่นนอกบ้านเป็นเรื่องไม่ปลอดภัย จึงไม่เปิดโอกาสให้ลูกได้สัมผัสหรือเล่นสนุกกับธรรมชาติ เนื่องจากกังวลว่าลูกจะปีนต้นไม้แล้วตกลงมาชนขาหัก กลัวพลัดตกลง หรือดูแลลูกมากเกินไป เนื่องจากกังวลเกี่ยวกับอันตรายจากคนแปลกหน้า (ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ, 2563; Battles, 2020) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับมากเช่นกันในองค์ประกอบย่อย การป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อม เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด คือ ให้เด็กสวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับการเล่นในธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือ ทาครีมกันแดด หรือสวมหมวกแบบมีปีกให้กับเด็กเพื่อป้องกันแสงแดดก่อนออกไปเล่นในธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.65$) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครองมีความกังวลใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเล่นในธรรมชาติ ทั้งในเรื่องของสภาพอากาศ รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่เล็งเล็งใจมากขึ้นในการพาลูกไปเล่นในธรรมชาติ (Moon, 2022) อาจเนื่องมาจากปัจจุบันพ่อแม่มีลูกน้อยลงจึงดูแลปกป้องลูกมากเป็นพิเศษและมีความกังวลใจอย่างมากเกี่ยวกับอันตรายจากการเล่นในธรรมชาติของลูก (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2564) หากพ่อแม่หรือผู้ดูแลลดความกังวล เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับธรรมชาติได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติจะเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดีของเด็กได้

4. ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในการเป็นแบบอย่างของการเล่นกับธรรมชาติให้กับเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการปฏิบัติต่ำที่สุดในองค์ประกอบย่อย การแสดงวิธีการเล่นในธรรมชาติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า แสดงให้เด็กเห็นวิธีการเล่นในลักษณะต่าง ๆ เมื่อพาเด็กไปที่สวนสาธารณะ เช่น กลิ้ง โกลดตัวบนเนินหญ้า โยนลูกยาง ไม้ยาง ร้อยกำไลจากดอกไม้ ($\bar{X} = 3.27$) และชวนเด็กเล่นค้นหาแมลงและสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่พบในสวนหลังบ้าน ($\bar{X} = 2.88$) ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาเล่นร่วมกับเด็กในพื้นที่ธรรมชาติและไม่รู้วิธีการเล่นกับธรรมชาติร่วมกับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mousena & Sidiripoul (2020) ที่พบว่า ผู้ปกครองไม่สนับสนุนและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นในธรรมชาติที่ส่งผลต่อการมีพัฒนาการที่ดีของเด็ก โดยผู้ปกครองมีความพึงพอใจกับของเล่นมากกว่าการให้เด็กเล่นในธรรมชาติแบบไม่มีโครงสร้าง จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าพ่อแม่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นในธรรมชาติและไม่มีปฏิสัมพันธ์กับลูกอย่างเต็มที่เนื่องจากอยู่กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร (Gordon, 2021; ชุติกายุจน์ มานะญาณกิจ และคณะ, 2558) ดังนั้น วิธีการสนับสนุนให้เด็กเชื่อมโยงและอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติที่ได้ผลพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในการเห็นคุณค่าและมีความสุขกับการอยู่กับธรรมชาติ หากพ่อแม่สนใจและชื่นชมความงามของธรรมชาติ ลูกก็จะสังเกต เลียนแบบ ซึบซับพฤติกรรมซึ่งจะทำให้ลูกสนใจและมีความสุขในการเล่นในธรรมชาติ (แมคเกร็ค, 2563; ธรรมบุญ อุทยานนวาระ, 2565)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการวางแผน กำหนดนโยบายให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมให้กับเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนการเล่นในธรรมชาติในโรงเรียนที่สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โรงเรียนอนุบาลภาครัฐ โรงเรียนอนุบาลเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำข้อมูลจากบริบทที่หลากหลายสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบท

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเชื่อมโยงเด็กกับธรรมชาติ การนำธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติให้เด็กได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติและปลูกฝังการมีจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กในการรักธรรมชาติต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2564, 7 ตุลาคม). *อ่านโจทย์เมืองใหม่ เมื่อคนไทยต้องอยู่บนตึกสูง (มากขึ้น)*.
ดิวันโอวัน. <https://www.the101.world/panthira-julayanont-interview/>
- กฤษชญา ศุภปัญญาโชติ. (2564). ความคิดเห็นของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นกลางแจ้งแก่เด็กวัยอนุบาล โรงเรียนไทยคริสเตียนสะพานเหลือง. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2).
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/248462>
- ชุดิภาณูจน์ มานะญาณกิจ, ทักษานันต์ ต้นสกุล และ เพลงไพโร รัตนอาจารย์. (2558). *พฤติกรรมกรรมการจัดการเล่นในธรรมชาติให้กับลูกวัยอนุบาลของพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/56168>
- ณัฏฐ์ชดา ปพัฒนารัตนัญญ. (2564). การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ธรรมชาติเป็นฐาน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2).
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/248923>
- ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ. (2563, 2 กันยายน). *เติบโตอย่างมาริญา เผลอปัญหาอย่างครุฑุ๊ย: เลี้ยงลูกแบบสแกนดิเนเวีย*. mapp. <https://mapplearning.co/scandinavia-parenting/>
- ไทยโพสต์. (2564, 8 พฤษภาคม). *โรคขาดธรรมชาติในเด็ก โจทย์ปัญหาที่คุณผู้คิดจิตใจ*.
<https://www.thaipost.net/main/detail/102122>
- นิตยสารสาระวิทย์. (2566, 25 เมษายน). *แม่จ๋า...พ่อจ๋า...อย่ายื่นจอให้หนู*. นิตยสารสาระวิทย์ โดย สวทช.
<https://www.nstda.or.th/sci2pub/child-cell-phone-addiction/>
- แพรว นากชื่น. (2564). *บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/76678>
- มนต์ สูงประสิทธิ์. (2560, 4 กันยายน). *อิทธิพลครอบครัว ที่ส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรง*.
<https://www.rama.mahido.ac.th/ramachannel/article/อิทธิพลครอบครัว-ที่ส่งผล/>
- แมคเคิร์ค, แอล เอ. (2563). *There's no such Thing as bad weather* [เลี้ยงลูกสไตล์สแกนดิเนเวีย เติบโตได้ในทุกอากาศ มีธรรมชาติเป็นเพื่อนเล่น]. แชนด์คล็อกบุ๊กส์.
- ยามาโมโตะ, ที. (2564). *โรคขาดธรรมชาติ*. มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ
- โรงพยาบาลเปาโล. (2562, 22 มีนาคม). *พ่อแม่ยุคใหม่เลี้ยงลูกในตึก (คอนโด) มีอะไรที่ต้องกังวล*.
<https://shorturl.asia/GkBLD>
- ลูฟว์, อาร์. (2563). *Last child in the woods: Saving our children from nature deficit disorder* [เด็กคนสุดท้ายในป่า: เลี้ยงลูกอย่างไรให้ห่างจากโรคขาดธรรมชาติ]. สเวนเงินมีมา.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพจน์ รัตนวาร. (2561). *ทฤษฎีการเรียนรู้* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2564). *การจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2564 “Children & Nature-deficit Disorder เด็กกับโรคขาดธรรมชาติ*. Mahidol University. <https://mahidol.ac.th/th/2021/children-nature-deficit-disorder/>
- สมชาย เดชาภรณ์. (2564, 27 ธันวาคม). 'รถติด' ปัญหาคู่วิถีชีวิตคน กทม. เมื่อฝั่งเมืองกรุงเทพฯ ไม่ตอบโจทย์การพัฒนา. สำนักข่าวอิศรา. <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/105339-isranews-228.html>
- สาวิตรี ทยานศิลป์. (2564, 24 มิถุนายน). *เด็กกับโรคขาดธรรมชาติ พัฒนาเด็กไทยก้าวทันโลก* [Video]. Youtube. <https://youtu.be/K8QCzuPhuj0>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561, 18 พฤษภาคม). *แพทย์แนะ 6 วิธีเลี้ยงลูกครอบครัว “คอนโดฯ”*. <https://www.thaihealth.or.th/แพทย์แนะ-6-วิธีเลี้ยงลูก/>
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2564, 23 เมษายน). *ผลร้ายของสภาวะ ‘ขาดธรรมชาติ’*. <https://www.okmd.or.th/okmd-kratooktomkit/>
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2564, 17 มีนาคม). *โรคขาดธรรมชาติในเด็ก!!* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=Hz5TQazTWA8>

ภาษาอังกฤษ

- Battles, M. (2020, July 23). *11 Signs you’re an overprotective parent (and what to do about it)*. LifeHack. <https://www.lifehack.org/880736/overprotective-parents>
- Bedford, D. (2019, January 29). *Why you shouldn’t plant trees too close to your home*. <https://redtreeservice.com/why-you-shouldnt-plant-trees-too-close-to-your-home/>
- Chiarella, M. (2020). *11 Tips for parents to connect kids to the outdoors*. Project Learning Tree. <https://www.plt.org/educator-tips/11-tips-for-parents-to-connect-kids-to-the-outdoors>
- Finch, K. (2016). *A parent’s guide to nature play*. Natural start alliance. <https://naturalstart.org/feature-stories/parent%E2%80%99s-guide-nature-play>
- Gordon, S. (2021, May 29). *How technology gets in the way of parenting*. Verywellfamily. <https://www.verywellfamily.com/technology-vs-parenting-4690680>
- Kourti, A., Stavridou, A., Panagouli, E., Psaltopoulou, T., Tsoia, M., Sergentanis, T. & Tsitsika, A. (2021). Play behaviors in children during the COVID-19 pandemic: A review of the literature. *PMC Journal*. 8(8). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8393419/>
- Lanza, K., Alcazar, M., Chen, B., Kohl, W. H., (2023). Connection to nature is associated with social-emotional learning of children, *Current research in Ecological and Social Psychology*. 4. <https://doi.org/10.1016/j.cresp.2022.100083>

- Mcdermott, M. (2015, 15 December). *6 Ways to help kids connect with nature because, “If children lose contact with nature, they won’t fight for it”*. Moms clean air force. <https://www.momscleanairforce.org/6-ways-help-kids-connect-nature/>
- Mousena, E., & Sidiropoul, T. (2016, May 17-20). Nature deficit disorder – parental attitudes. In J. Kouros, T. Sidiropoulou & P. Moutevelis (Chair), *21st International conference of the association of psychology and psychiatry for adults and children* [Symposium]. Athens, Greece.
- Moon, H. (2022, April). *Parental factors that affect the connectedness to nature of pre-school aged children in Halifax*. Nova Scotia. <http://hdl.handle.net/10222/81613>
- Wallin, A. (2017, February 16). *Nature play is important for the cognitive development of early learners*. Informal science. <https://www.informalscience.org/news-views/nature-play-important-cognitive-development-early-learners>